

затвердженою Постановою Уряду від 16 листопада 2000 р. тощо.

Як бачимо, реформування земельних відносин в Україні здійснюється без державної цільової програми розвитку земельних відносин. Не маючи програмного документу, держава не здатна провести вдалу, концептуально завершену земельну реформу, результатом якої має стати побудова сильної, незалежної Української держави, де земля (де-факто і де-юре) є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави.

Отже, сьогодні існує нагальна потреба у розробленні та прийнятті Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року, метою якої є визначення та реалізація основних напрямів державної політики, спрямованих на удосконалення земельних відносин та створення сприятливих умов для сталого розвитку землекористування міських і сільських територій, сприяння розв'язанню екологічних та соціальних проблем села, розвитку високоефективного конкурентоспроможного сільсько-господарського виробництва, збереження природних цінностей агроландшафтів.

Перелік використаних джерел:

1. Про земельну реформу. Постанова Верховної Ради УРСР від 18 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 10. – Ст. 100.

2. *Андрейцев В.І.* Правові засади земельної реформи і приватизації земель в Україні: [навч.-практ. посіб.] / В.І. Андрейцев. – К.: Істина, 1999. – 320 с.

3. *Єрмоленко В.М.* Правові основи майнових і земельних відносин : [навч. посіб.] / за заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К.: Магістр. – XXI сторіччя., 2006. – 384 с.

4. *Кулинич П.Ф.* Правові проблеми земельної реформи в Україні / П.Ф. Кулинич // Правова держава. Щорічник наукових праць. Вип 9. – К., 1998.

5. *Шульга М.В.* Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях / М.В. Шульга. – Харків, 1998. – 294 с.

6. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 5. – 2003. – 736 с.

7. Концепція державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року. Схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – №51. – Ст. 1760.

О.І. КОСАРЕНКО,

аспірант

(Академія адвокатури України)

ПИТАННЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА З НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЮ БАЗОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ЕЛЕКТРО- ТА ГАЗОПОСТАЧАННІ

Аналіз енергетичної політики Європейського Союзу (ЄС) свідчить про

складні і досить важливі процеси у сфері електроенергетики і газопостачання, які

спрямовані передусім на забезпечення енергетичної безпеки і розвиток внутрішнього енергетичного ринку, який іде шляхом лібералізації та відкриття для створення умов вільного вибору постачальника будь-якому споживачеві при включенні в ці процеси країн-кандидатів на вступ до ЄС.

Передумовою вступу України до ЄС є виконання завдання по адаптації законодавства України до законодавства Євросоюзу. Такий напрямок закріплений ст. 51 «Угоди про партнерство і співпрацю між Європейськими Спільнотами і Україною» від 14 червня 1994 р.; Стратегією інтеграції України в ЄС, затвердженою Указом Президента України № 615/98 від 11 червня 1998 р.; Законом України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [5], яким (у тому числі) передбачено створення ефективної нормативно-правової бази функціонування лібералізованих енергетичних ринків України і системи їх державного регулювання з урахуванням вимог законодавства ЄС.

Після розширення Європейського Союзу 1 травня 2004 р. в Україні з'явилася загальна межа з ЄС, і тому взаємозв'язок – політичний і економічний – з сусідами Союзу в цілому і з Україною безпосередньо вже став реальністю. Так само і в енергетичній сфері: загальна межа сприятиме розвитку загального електроенергетичного ринку і лібералізації газового.

Україні має бути запропонована перспектива участі у внутрішньому ринку ЄС, і ця пропозиція торкається насамперед потоку електричної енергії і транзиту газу.

Таким чином, Планом дій відносно інтеграції ринків електроенергії і газу, визначеним в Меморандумі, передбачено, що Сторони прикладуть максимум зусиль для забезпечення інтеграції ринків електроенергії і газу України у внутрішній енергетичний ринок Європейського Союзу. Здійснення цих планів передбачає впровадження ключових елементів *acquis communautaire* в енергетиці оточуючого

середовища, конкуренції і поновлюваних джерел енергії.

Задекларовано, що, як в ЄС, так і в Україні, існуватимуть рівні умови відносно відповідних базових правил доступу на ринок інфраструктури і на відкриття ринку, а також суміжних стандартів у сфері охорони довкілля і безпеки, що сприятиме істотним об'ємам торгівлі електроенергією між Україною та Євросоюзом.

З метою плавного переходу від існуючої ринкової структури до відкритого ринку Україні належить докласти зусиль в таких напрямках:

- реформування тарифів на передачу, розподіл і постачання електроенергії і утворення цін на газ;
- розробка методів пом'якшення наслідків реформ для соціально незахищених споживачів;
- скорочення неконтрольованих витрат;
- скорочення витрат в мережах, зокрема витрат передачі електроенергії;
- підвищення ефективності використання енергії, що необхідне для зменшення питомого попиту;
- застосування засобів для забезпечення повної оплати постачання електроенергії і газу;
- диверсифікація джерел постачання, у тому числі й заміна традиційних енергоносіїв, наприклад, поновлюваними джерелами енергії при збереженні основи вільного ринку;
- оптимізація структури енергетики у виробництві електроенергії з метою підвищення ефективності, безпеки довкілля, експлуатаційної надійності і безпеки енергопостачання.

Основними напрямами мають бути: сприяння створенню відкритого ринку; посилення ролі органу регулювання енергетики, незалежного від інтересів електричної і газової промисловості, у якого мають бути повноваження, передбачені

в Директивах про електроенергетичний і газовий сектори [1, ст. 23; 2, ст. 25]; посилення ролі операторів систем електропередачі і транспортування газу, які матимуть завдання, передбачені Директивами про електроенергетичний і газовий ринки, що відповідають критеріям відповідних статей цих Директив [1, ст. 9, 10; 2, ст. 8, 9] відносно їх незалежності від інших видів діяльності, непов'язаних з транспортуванням енергоносіїв.

Окрім цього було визначено, що, оскільки лише незначна частина електроенергетичної системи України має фізичне з'єднання з системою Європейського Союзу, сторони докладуть максимум зусиль для об'єднання системи UCTE з електроенергетичною системою України. Необхідність впровадження технічних стандартів для мереж і генеруючого устаткування, суміжних із стандартами UCTE, а також їх експлуатація в Україні, обумовлені прагненням України синхронізуватися з мережею UCTE.

Важливим є питання продовження процесу гармонізації технічних норм і стандартів, які використовуються у вуглецевій галузі України з промисловими методами ЄС.

Законодавство Європейського Союзу, яким регулюються правовідносини на електроенергетичному і газовому ринках, складається з таких основних актів:

- Директива Ради 90/377/ЄЕС від 29 червня 1990 року про збільшення прозорості цін на газ і електроенергію, призначених для промислових споживачів [3];
- Директива 2003/54/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 червня 2003 р. про загальні правила внутрішнього ринку електроенергії, яка відміняє 96/92/ЄС [1];
- Директива 2005/89/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 18 січня 2006 р. про засоби з метою забезпечення постачання

електроенергією і інвестувальні інфраструктури [4];

- Регламент Ради ЄС 1228/2003 від 26 червня 2003 р. про умови доступу до мереж для трансграничних перетікань електроенергії;
- Рішення Європейського Парламенту і Ради ЄС 1229/2003/ЄС від 26 червня 2003 р. про правила для трансєвропейських енергетичних мереж.

При проведенні адаптації законодавства України відносно створення ринку природного газу і розвитку ринку електроенергії слід розробити основні засоби і механізми освіти та реформування ринків газу і електроенергії: створення умов для діяльності незалежного органу державного регулювання, який регулює стосунки між учасниками ринків і споживачами енергетичних продуктів; створення умов діяльності операторів по транспортуванню і розподілу електричної енергії і природного газу у випадках, якщо діяльність таких операторів не пов'язана з виробництвом або постачанням електроенергією та газом; впровадження регульованого доступу до засобів транспортування і розподілу електроенергії і природного газу (на основі встановлених регулятором однакових незалежно від форми власності і недискримінаційних тарифів); впровадження справедливих, прозорих і недискримінаційних соціальних зобов'язань енергетичних компаній відносно надання послуг і захист найбільш незахищених категорій споживачів (соціальні тарифи); створення умов для розвитку внутрішніх і міждержавних електричних мереж і газопроводів з метою забезпечення надійності функціонування енергетичних ринків, здійснення експортно-імпорتنних операцій і транзиту електроенергії та газу.

В Україні необхідно ухвалити закони про регулювання в енергетиці, про ринок електроенергії та газу, максимально адаптуючи норми права ЄС в закони «Про електроенергетику», «Про енергозбереження»,

«Про альтернативні джерела енергії». Така робота потребує об'єднання зусиль державних установ, наукового середовища, незалежних експертів і фахівців в області енергетичного права. Саме така координаційна робота може привести не лише до вдосконалення українського законодавства у сфері енергетики та наближення його до європейського, але і до сформування цілісної системи правовідносин, започаткувавши основу національного українського енергетичного права.

Перелік використаних джерел:

1. Директива Європейського Парламенту і Європейської Ради №2003/54/ЄС від 26 червня 2003 року Про загальні правила внутрішнього ринку електроенергії, яка відміняє Директиву 96/92/ЄС, опубліковану в Офіційному журналі L17 6 від 15.7.2003.
2. Директива Європейського Парла-

менту і Європейської Ради №2003/55/ЄС від 26 червня 2003 року про загальні правила внутрішнього ринку природного газу, яка відміняє Директиву 98/30/ЄС, опубліковано в Офіційному журналі L176 від 15.7.2003. – стаття 8, 9, 25.

3. Директива Ради №90/377/ЄЕС від 29 червня 1990 р. про збільшення прозорості цін на газ і електроенергію, призначені для промислових споживачів (Official Journal L 185, 17/07/1990 P. 16-24).

4. Директива Європейського Парламенту і Ради №2005/89/ЄС від 18 січня 2006 року про засоби з метою забезпечення постачання електроенергією і інвестувальні інфраструктури (Official Journal L 033, 04/02/2006 P. 22-27).

5. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. – № 29. – ст. 367.

Т.О. КОВАЛЕНКО,
кандидат юридичних наук, доцент, докторант
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

ЮРИДИЧНІ ДЕФЕКТИ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

В юридичній літературі недоліки у правовому регулюванні суспільних відносин отримали назву дефектів. Цей термін є відносно новим у теорії права, зокрема Юридична енциклопедія вказане поняття не містить. У науковій літературі існують лише окремі публікації із зазначеного питання, переважно в Російській Федерації. В теорії земельного права України термін «юридичні дефекти» не використовується, відсутні спеціальні дослідження цього правового явища, не згадуються юридичні

дефекти у підручниках та навчальних посібниках, за виключенням таких їх різновидів як юридичні колізії та прогалини, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Юридичні дефекти у правовому регулюванні земельних відносин можна розглядати як обумовлені об'єктивними та суб'єктивними обставинами об'єктивно притаманні системі позитивного земельного права юридичні явища, що виявляються у недоліках, вадах як простих